

De man die terugvindt wat verloren is

Michael Köhlmeier

De man die terugvindt
wat verloren is

vertaald door Marianne van Reenen

Manuzio

De uitgever ontving voor deze publicatie projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Oorspronkelijk verschenen bij Hanser Verlag onder de titel *Der Mann, der Verlorenes wiederfindet*

© 2017 Carl Hanser Verlag GmbH & Co. KG, München

© 2022 uitgeverij Aldo Manuzio – Kampen
Manuzio is het literaire label van Aldo Manuzio
www.aldomanuzio.nl

De meeste bijbelteksten in deze uitgave zijn ontleend aan de NBV21
© Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap 2021.

De twee citaten uit de *Belijdenissen* van Aurelius Augustinus zijn overgenomen uit Aurelius Augustinus, *Belijdenissen*; ingeleid, vertaald en van aantekeningen voorzien door Wim Sleddens O.S.A. Budel: Damon, 2011.

Vertaling: Marianne van Reenen
Omslagontwerp: Flashworks
Opmaak binnenwerk: Stampwerk

ISBN 9789492600479
NUR 302

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor hem

1

Nu lag de man die terugvindt wat verloren is in Arcella op het plein voor het klooster.

Hij had de pijn niet meer kunnen verdragen. De weg van Camposampiero naar Padua was geplaveid en de wagen slecht geveerd, en nog voor ze er waren, hadden ze de koetsier opgedragen te stoppen. De clarissen, die al door een pater op de hoogte waren gebracht, waren uit het klooster toegesnel, ze hadden een deken en een nekrol bij zich en ook een veldbed dat met touwen bespannen was. De broeders hadden hem naar de piazza gedragen, Antonius had het bewustzijn verloren. Toen hij eenmaal rustig lag en de zon op zijn magere ledematen scheen, kwam hij weer bij.

Hij zag de hemel. Hij zag de gevels van de huizen, waarboven de hemel verrees. Eerst hoorde hij de merels nog. Zijn hoofd draaien om te zien wat er om hem heen gebeurde, wilde hij niet. Hij lag een handbreed boven de aarde, zijn naakte hielen raakten het plaveisel, maar zijn blik ging naar de hemel, die op die namiddag in juni blauw en wolkeloos was. Een gemurmel kwam van ver aangekropen en overstemde het gezang van de me-

rels, het gleed over het plein en omsloot hem alsof het langs de voorgevels werd gestuwd. Drieduizend mensen waren de paard-en-wagen vanuit Camposampiero gevolgd, een lange, brede processie, ze hadden de velden links en rechts van de weg vertrapt, maar de boeren, knechten en meiden hadden niet gevloekt, ze hadden hun vorken neergegoid en waren achter hen aan gelopen op hun met aarde aangekoekte schoenen en hadden meegezongen en meegebeden: *Ave Maria, gratia plena. Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus...* – honderdvijftig keer, na elke tiende keer een onzevader en dan weer van voren af aan.

In Camposampiero had Antonius nog voor deze mensen gepreekt, zijn stem was krachtig geweest en zijn woorden hadden de verwachtingen overtroffen. Bovendien was hun beloofd dat hij iedereen de biecht zou afnemen. Iedereen? Drieduizend man? Jazeker, zou het antwoord zijn geweest als iemand het had gevraagd, maar dat had niemand; jazeker, deze biechtvader had voor iedere ziel maar één blik nodig; alsof hij in de helverlichte schacht van een put keek, kon hij de plek zien waar de ziel bokkig wegkroop, lijdend maar vol hoop. Geen man of vrouw hoefde het kwaad dat elke ziel nu eenmaal uitwasemde voor hem bijeen te schrapen, aan het licht te brengen en in zijn oor te wrijven. Hij wist alles. Drie kamerschermen op het plein voor de kloostermuur dienden als biechtstoel, daarover werd een zeil tegen de zon gespannen, en klaar. Verder zou hij aan het begin van de exercitie met een mesje het

teken van het kruis in zijn duim snijden en die ter absolute op het voorhoofd van de biechteling drukken na er eerst een druppel bloed uit te hebben geperst, zo werd er tijd bespaard en kon er in één dag aan drieduizend zondaren verlichting worden geschonken. Maar de heilige, zoals ze hem noemden – *il Santo* – zou achteraf wel drieduizend druppels bloed armer zijn. Dat was in de hele christenheid nog nooit vertoond.

Hij had voor die drieduizend mensen gepreekt tot het niet meer ging. En toen het niet meer ging omdat het hem zwart voor de ogen werd en hij begon te wankelen, waren zijn broeders te hulp geschoten en hadden hem van het provisorische preekgestoelte gehaald en naar het klooster in de schaduw gedragen. Maar Antonius, zo wisten ze en vertelden ze verder, had gevraagd of ze hem naar Padua wilden brengen, want in Padua wilde hij sterven – omdat de zeereis te lang zou duren, naar Lissabon, naar zijn geboorteland, waar zijn vader en moeder woonden en zijn zus, die hij nu waarschijnlijk pas in de hemelse zaligheid zou weerzien. Dus hadden ze twee paarden gespannen voor de wagen die normaal gesproken het bier vervoerde waar de minderbroeders van het klooster in Camposampiero beroemd om waren. Op de bok naast de koetsier zou zijn buik te veel zijn samengeperst; in zijn buik concentreerde zich de pijn, die ondertussen tot in zijn vingertoppen en voetzolen uitstraalde; dus legden ze hem achterin op de planken bodem, ingeklemd tussen twee vaten, zodat hij niet uit de wagen zou vallen. Maar

het plaveisel was vreselijk hobbelig en de wagen hotste en botste, dus de broeders die hem begeleidden, hadden besloten in Arcella te stoppen om Antonius wat rust te gunnen. Het was zijn wens geweest dat ze hem onder de blote hemel op het plein legden, want hij wilde naar de hemel kijken. Nu sprak hij enkel nog maar Portugees – ‘Eu quero olhar para o céu...’ Broeder Martinho, die om zijn idool te zien een jaar eerder uit Lissabon was gekomen, moest vertalen.

Maar de drieduizend mensen waren de wagen tot op de laatste man en vrouw gevolgd; niemand had zich omgedraaid en rechtsomkeert gemaakt omdat hij genoeg gezien en gehoord meende te hebben. Ze wilden allemaal getuige zijn van het moment waarop God Zijn heilige tot zich nam. Niemand praatte luid, ook de kinderen niet, maar praten deden ze allemaal. Ze wilden elkaar ervan verzekeren dat het zo meteen zou gebeuren, het onvoorstelbare. Er leefden vele vragen. Die werden gemompeld, van mond tot oor. Mannen en vrouwen die elkaar nog nooit hadden gezien, die uit Montebelluna waren afgedaald en uit Ferrara omhoog waren gelopen, uit Bologna en Mantua, uit Verona en Venetië waren toegestroomd, ze vertrouwden elkaar. De een vertrouwde dat de ander een expert was inzake de tenhemelopneming van een heilige. De een vroeg de ander en de een antwoordde de ander. Daaruit ontstonden speculaties die de dialogen van Gregorius de Grote eer zouden hebben aangedaan, en een gemurmel dat het gezang van de merels overstemde.

Het onvoorstelbare was het thuishalen van een heilige door God. Onvoorstelbaar, ten eerste omdat God onvoorstelbaar was; ten tweede, omdat niemand sinds de Hemelvaart van Christus, beschreven door de evangelist Lucas – *En terwijl Hij hen zegende, ging Hij van hen heen en werd opgenomen in de hemel...* en in de Handelingen der apostelen: *Toen Hij dit gezegd had, werd Hij voor hun ogen omhooggeheven en opgenomen in een wolk, zodat ze Hem niet meer zagen...* –, ooit nog had gezien hoe een mens – of liever gezegd, iemand die tot dan toe mens was geweest – door onzichtbare handen en armen zomaar regelrecht van de aarde omhoog werd getild, daarna als het ware de lucht in werd geslingerd of geblazen, of eigenlijk: aangezogen door de machtige longen van de Almachtige, hoger en hoger, steeds hoger, totdat hij als piepklein stipje in de blauwe lucht verdween. Als dat gebeurde, mompelden ze, moest je een poosje wachten, hoelang precies zou een van de aanwezige geestelijken wel vertellen, en daarna kon je – zolang iedereen zijn mond hield en niemand op zijn spijkerschoenen rondhoste of -kloste – boven, heel ver weg, een deur horen opengaan, wat betekende dat de heilige was opgenomen. Waarna ze getroost in jubelzang mochten uitbreken.

2

Antonius keek naar de hemel. Eerst was die blauw, meteen daarna van goud, en in het midden maakte zich een schaduw los die op het silhouet van een man leek, die oprees en draaide alsof hij op het punt stond een dans uit te voeren. Of het was de wolkkolom uit Exodus: *De HEER ging voor hen uit om hun de weg te wijzen, overdag in een wolkkolom, 's nachts in een lichtende vuurzuil. Zo konden ze dag en nacht verder trekken...*

– Hij wist dat het niets te betekenen had; het was gezichtsbedrog, iets wat gebeurde als je je oog onbeschermt aan de gloeiende middaghemel blootstelt, net als wanneer je je gebalde vuisten tegen je oogappels drukt. Zo had hij als kind en jongeman geesten tevoorschijn getoverd en gesprekken met hen gevoerd. Lange, dunne, gebogen boodschappers waren het geweest en je kon niet zien waar ze vandaan kwamen, van beneden of van boven, en ook niet welke boodschap ze kwamen brengen. Toch was hij er als kind even zeker van geweest als nu, op zijn schamele sterfbed voor Arcella in een lege straat van twintig stappen, ingesloten door drieduizend stervensnieuwsgierige mensen, dat ieder woord dat